med en specialiseret bedrift skal påtage sig for at opnå støtte til skummetmælk, der skal anvendes til foder til andre husdyr end kalve, omfatter en forpligtelse til at indsende en opgørelse over besætningen hvert kvartal, indtil vedkommende medlemsstat har benyttet sig af den valgmulighed, den fik efter 1. januar 1980 til enten at pålægge brugeren at indsende en sådan opgørelse kvartalsvis eller at afgive en årlig erklæring om besætningens gennemsnitsstørrelse.

RETSMØDERAPPORT
i sag C-345/88 *

I — Faktiske omstændigheder og retsforhandlinger

1. *De relevante retsforskrifter*

For at sikre nedbringelsen af mælkeoverskuddet i Fællesskabet kan der i henhold til artikel 10 i Rådets forordning nr. 804/68 af 27. juni 1968 om den fælles markedsordning for mælk og mejeriprodukter (EFT 1968 I, s. 169) ydes støtte til skummetmælk, der er blevet fremstillet inden for Fællesskabet og anvendes til foder til husdyr.

I henhold til den nævnte forordnings artikel 10, stk. 1, fastsættes de almindelige regler for denne støtte af Rådet i medfør af artikel 10, stk. 2, mens Kommissionen fastsætter gennemførelsesbestemmelserne for støtten i henhold til forvaltningskomitéproceduren (artikel 10, stk. 3).

De almindelige bestemmelser for ydelse af støtten blev fastsat ved Rådets forordning (EØF) nr. 986/68 af 15. juli 1968 om fastsættelse af almindelige regler for ydelse af støtte til skummetmælk og skummetmælkspulver til foderbrug (EFT 1968 I, s. 250).

Skummetmælk anvendes traditionelt til foder til kalve, og Rådet besluttede derfor i 1977 særligt at tilskynde til også at anvende denne mælk til foder til andre husdyr, navnlig svin. Støtteordningen, der havde været gældende siden 1968, blev herefter opdelt, således at der fortsat blev ydet støtte ved anvendelse af skummetmælk til foder til kalve, mens der — ved Rådets forordning (EØF) nr. 876/77 af 26. april 1977 om ændring af forordning nr. 986/68 (EFT L 106, s. 24) — blev indført en højere støtte, en såkaldt »særstøtte«, for anvendelsen af skummetmælk til opdræt af andre husdyr.

* Processprog: tysk.

Som følge af denne dobbelte ordning består der imidlertid risiko for, at støtten ikke anvendes efter sit formål, navnlig ved de såkaldte blandede bedrifter, dvs. bedrifter, hvor der både opdrættes kalve og andre husdyr. For at fjerne denne risiko indførte Kommissionen en kontrolordning og fastsatte gennemførelsesbestemmelserne hertil ved forordning (EØF) nr. 2793/77 af 15. december 1977 om gennemførelsesbestemmelser for en særstøtte til skummetmælk, der skal anvendes som foder til husdyr, undtagen unge kalve (EFT L 321, s. 30); forordningens hjemmel var artikel 10, stk. 3, i forordning nr. 804/68.

I henhold til artikel 3 i forordning nr. 2793/77 ydes særstøtten kun til et mejeri for skummetmælk, der er omfattet af en forpligtelseserklæring udstedt af brugeren. I dette øjemed skal mejeriet fremlægge et dokument, hvori brugeren forpligter sig til at overholde betingelserne i forordningens artikel 4. I henhold til artikel 4, stk. 1, litra b), skal brugeren i blandede bedrifter forpligte sig til

— ikke at holde unge kalve, eller såfremt han holder unge kalve, kun at få leveret skummetmælk fra mejeriet, der er denatureret i overensstemmelse med artikel 3, stk. 1, litra b), tredje led,

— inden begyndelsen af hvert kvartal i kalenderåret at sende det pågældende mejeri en opgørelse over besætningen.

Ved Kommissionens forordning (EØF) nr. 1438/79 af 11. juli 1979 om fjerde ændring af forordning nr. 2793/77 om gennemførelsesbestemmelser for en særstøtte til skummetmælk, der skal anvendes som foder til husdyr, undtagen unge kalve (EFT L 175, s. 23), blev artikel 4, stk. 1, litra b), ændret således, at brugeren fra 1. januar 1980 efter vedkommende medlemsstats valg enten skal forpligte sig til at sende mejeriet en opgørelse over sin besætning inden begyndelsen af hvert kvartal — som efter den tidligere ordning — eller forpligte sig til inden begyndelsen af hvert kalenderår at sende en erklæring vedrørende besætningens gennemsnitlige størrelse.

Nævnte artikel 4 blev suppleret ved Kommissionens forordning (EØF) nr. 188/83 af 26. januar 1983 om tolvte ændring af forordning nr. 2793/77 om gennemførelsesbestemmelser for en særstøtte til skummetmælk, der skal anvendes som foder til husdyr, undtagen unge kalve (EFT L 25, s. 14). Ved forordningen indsattes et tredje stykke i artikel 4, hvorefter »støtten for den pågældende periode nedsættes med 10%, såfremt de opgørelser, som skal indgives til mejeriet over besætningens størrelse... indsendes for sent, men forsinkelsen ikke overstiger 10 dage« [artikel 1, stk. 1, litra b), i forordning nr. 188/83]. Denne forordning trådte i kraft den 30. januar 1983.

I henhold til artikel 5, stk. 3, litra b), i forordning nr. 2793/77 skal ansøgningen om særstøtte indgives af mejeriet til vedkommende nationale myndighed. Som den direkte støttemodtager skal mejeriet endvidere sammen med ansøgningen fremsende en erklæring, hvorefter det »giver afkald på særstøtte eller alt efter omstændighederne refunderer denne helt eller delvis til de kompetente myndigheder, dersom det konstateres, at brugeren ikke har overholdt en af de forpligtelser, der er nævnt i artikel 4«.

2. *Baggrunden for hovedsagen*

Parten i hovedsagen er mejeriet Butterabsatz Osnabrück-Emsland e.G. (herefter benævnt »Butterabsatz«) og Bundesamt für Ernährung und Forstwirtschaft. I 1979 og 1980 indgav Butterabsatz ansøgning til Bundesamt om særstøtte. Butterabsatz havde vedlagt hver enkelt støtteansøgning en erklæring som foreskrevet i artikel 5, stk. 3, litra b), i forordning nr. 2793/77.

På grundlag af støtteansøgningerne udbetalte Bundesamt særstøtte på ca. 6,5 mio. DM for perioden september 1979 - september 1980.

I juli 1980 og i juni 1981 foranstaltede Bundesamt en virksomhedskontrol i Butterabsatz' virksomhed i Beesten (Forbundsrepublikken Tyskland); Bundesamt konstaterede, at fem svineopdrættere ikke inden begyndelsen af hvert kvartal havde indsendt skriftlige opgørelser over besætningen på de foreskrevne formularer. Efter kontrollen i juli 1980 udarbejdede Butterabsatz på grundlag af telefoniske oplysninger fra brugerne de manglende besætningsopgørelser og eftersendte dem. De herved anvendte formularer blev ikke underskrevet af brugerne. Ved afgørelser af 25. juni og 9. november 1981 krævede Bundesamt en del af særstøtten, ca. 141 000 DM, tilbagebetalt fra Butterabsatz med den begrundelse, at de omhandlede fem brugere ikke havde indsendt deres besætningsopgørelse til mejeriet.

Butterabsatz anfægtede disse to afgørelser om tilbagebetaling under et søgsmål ved Verwaltungsgericht Frankfurt am Main. Ved to domme af 19. maj 1983 annullerede Verwaltungsgericht de to afgørelser med den begrundelse, at Bundesamt ikke kunne rette noget refusionskrav mod Butterabsatz. Ifølge Verwaltungsgericht er retten til støtte efter forordning nr. 2793/77 alene betinget af, at brugerne afgiver forpligtelseserklæringer, hvilket de fem involverede brugere havde gjort. Det kunne derimod ikke komme dem til skade, at de ikke havde opfyldt deres forpligtelser fuldt ud.

Bundesamt indankede disse domme for Verwaltungsgerichtshof Kassel. Denne gav ved domme af 9. juni 1986 appellanten medhold i tilbagesøgningskravet for perioden oktober 1979 - december 1979. Verwaltungsgerichtshof fandt det tvivlsomt, om Kommissionen havde beføjelse til at fastsætte yderligere støttebetingelser, men retten tog ikke stilling til spørgsmålet om de omtvistede bestemmelsers gyldighed, idet tilbagebetalingsforpligtelsen for Butterabsatz under alle omstændigheder fulgte af forpligtelseserklæringerne.

For så vidt angår tilbagesøgningskravet for perioden januar - september 1980, stadfæstede Verwaltungsgerichtshof imidlertid den indankede dom: Brugernes forpligtelse til at indsende besætningsopgørelser hvert kvartal var bortfaldet som følge af forordningsændringen med virkning fra 1. januar 1980. Forbundsrepublikken Tyskland havde nemlig ikke, i hvert fald ikke pr. september 1980, truffet sit valg mellem kvartalsvis eller årlig indsendelse af besætningsopgørelserne, og der forelå dermed et »retligt vakuum«.

Begge parter indankede disse domme til revision for Bundesverwaltungsgericht.

3. *Bundesverwaltungsgerichts bemærkninger*

Bundesverwaltungsgericht anfører, at der blandt alle de relevante bestemmelser ikke findes nogen forskrift, som udtrykkeligt fastslår, at det er en betingelse for ydelse af særstøtte, at brugeren overholder sin forpligtelse til at indsende besætningsopgørelser til mejeriet. Såfremt der var tale om materielretlig bestemmelse, ville alene Rådet have været beføjet til at vedtage en sådan bestemmelse i henhold til artikel 10, stk. 2, i forordning nr. 804/68. Det følger endvidere af forordning nr. 2793/77, at et mejeri skal forpligte sig til at tilbagebetale den modtagne støtte, hvis brugeren ikke overholder sin forpligtelse. Denne forpligtelseserklæring fra mejeriet skal forstås på baggrund af, at det efter reglerne alene ikke er en betingelse for støtte, at brugeren overholder sine forpligtelser. Det var med andre ord nødvendigt at stifte en selvstændig forpligtelse for mejeriet til at tilbagebetale støtten for herved at tilskynde mejeriet til at påse, at brugerne overholder deres forpligtelser. Bundesamt kunne følgelig støtte sit krav på tilbagebetaling af særstøtten på de forpligtelseserklæringer, som Butterabsatz havde afgivet i henhold til fællesskabsbestemmelserne. Såfremt disse bestemmelser er ugyldige, må det undersøges, om Bundesamt kan støtte ret over for Butterabsatz på forpligtelseserklæringerne.

Bundesverwaltungsgericht har på baggrund af de nævnte overvejelser i medfør af EØF-Traktatens artikel 177 forelagt Domstolen fire præjudicielle spørgsmål.

For så vidt angår spørgsmål 1 har den nationale domstol under henvisning til sondringen i forordning nr. 804/68's artikel 10, stk. 2 og 3, mellem på den ene side »de almindelige regler for ydelse« af støtte og »betingelserne for anvendelsen« af denne støtte, som fastsættes af Rådet, og på den anden side »gennemførelsesbestemmelserne«, som vedtages af Kommissionen, rejst spørgsmålet, om Kommissionen med føje kunne vedtage den omtvistede bestemmelse.

Med spørgsmål 2 ønskes det fastslået, om de omtvistede bestemmelser ikke er i strid med proportionalitetsprincippet. Mejeriet skal forpligte sig til at tilbagebetale hele støtten selv ved en ringe fristoverskridelse. Kommissionen har ved artikel 4, stk. 3, i forordning nr. 2793/77, som ændret ved forordning nr. 188/83, bestemt, at støtten, såfremt besætningsopgørelserne vel fremsendes for sent, men forsinkelsen ikke overstiger ti dage, kun nedsættes med 10% for den pågældende periode. Denne bestemmelse trådte imidlertid først i kraft den 30. januar 1983.

Med spørgsmål 3 og 4 ønsker den nationale domstol klarlagt, hvorvidt det påvirker brugernes forpligtelser, at en medlemsstat ikke har gjort brug af retten til at vælge mellem to muligheder, som den har fået ved ændringen af forordning nr. 1438/79.

4. *De præjudicielle spørgsmål*

De præjudicielle spørgsmål fra Bundesverwaltungsgericht har følgende indhold:

»1) Er artikel 5, stk. 3, litra b), i Kommissionens forordning (EØF) nr. 2793/77 af 15. december 1977 ugyldig, for så vidt som det heri bestemmes, at udbetalingen af særstøtte er betinget af, at det mejeri, der ansøger om særstøtte, afgiver en erklæring om, at mejeriet vil

refundere særstøtten, såfremt en bruger ikke har overholdt en af de forpligtelser, der er nævnt i artikel 4, fordi der ikke ved artikel 10, stk. 3, i Rådets forordning (EØF) nr. 804/68 af 27. juni 1968 er givet Kommissionen bemyndigelse til at vedtage en sådan materielretlig bestemmelse?

2) Er artikel 5, stk. 3, litra b), i den nævnte forordning (EØF) nr. 2793/77 ugyldig som stridende mod proportionalitetsprincippet, for så vidt som det heri bestemmes, at mejeriet, når det ansøger om særstøtte, skal afgive en erklæring, hvorefter det vil refundere særstøtten, såfremt en bruger — bl.a. — ikke har overholdt den i artikel 4, stk. 1, litra b), andet led, fastsatte forpligtelse til inden begyndelsen af hvert kvartal i kalenderåret at sende en opgørelse over besætningen, fordi mejeriet skal forpligte sig til at refundere hele særstøtten for vedkommende bruger og for vedkommende kalenderkvartal, selv om brugeren har indsendt oplysningerne med en ubetydelig forsinkelse — nogle få dage for sent — og uomtvisteligt har anvendt den støtteberettigede skummetmælk forskriftsmæssigt til foder?

3) Skal artikel 1, stk. 3, i Kommissionens forordning (EØF) nr. 1438/79 af 11. juli 1979,

a) enten fortolkes således, at den forpligtelse, som indtil den 31. december 1979 påhvilede brugerne til at indsende kvartalsopgørelser over besætningen i henhold til artikel 4, s. 1, litra b), andet led, i forordning (EØF) nr. 2793/77, er bortfaldet pr. 1. januar 1980,

b) eller således, at den nævnte forpligtelse påhvilede brugerne efter den 31. december 1979, og indtil vedkommende medlemsstat har benyttet sig af sin ret til at vælge mellem kvartalsvise eller årlige besætningsopgørelser?

4) Skal artikel 5, stk. 4, første afsnit, i forordning (EØF) nr. 2793/77

a) enten fortolkes således, at ordene 'den i artikel 4 omhandlede forpligtelse' henviser til de forpligtelser, som påhviler brugerne i henhold til artikel 4 med de til enhver tid gældende ændringer,

b) eller således, at de forpligtelser, som brugerne har påtaget sig i henhold til forpligtelseserklæringer, som er afgivet før den 1. januar 1980, navnlig forpligtelsen vedrørende kvartalsopgørelser over besætningen, også står ved magt i tilfælde af, at de underliggende forpligtelser for brugerne i henhold til artikel 4 som følge af senere ændringer af artikel 4 — konkret i henhold til artikel 1, stk. 3, i forordning (EØF) nr. 1438/79 — ændres eller falder bort?«

5. *Retsforhandlinger*

Bundesverwaltungsgerichts forelæggelseskendelse af 1. september 1988 blev registreret på Domstolens Justitskontor den 28. november 1988.

I henhold til artikel 20 i protokollen vedrørende statutten for EØF-Domstolen er der indgivet skriftlige indlæg af

— sagsøger og revisionsindstævnte i hovedsagen, Butterabsatz Osnabrück-Emsland e.G., ved advokat Jürgen Gündisch, Hamburg,

— sagsøgte og revisionsappellant i hovedsagen, Forbundsrepublikken Tysklands regering, ved Michael Bergemann, Regierungsrat i Bundesamt für Ernährung und Forstwirtschaft, som befuldmægtiget,

— Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved Bernhard Jansen, Kommissionens Juridiske Tjeneste, som befuldmægtiget.

På grundlag af den refererende dommers rapport og efter at have hørt generaladvokaten har Domstolen besluttet at indlede den mundtlige forhandling uden forudgående bevisførelse.

II — Sammenfatning af de skriftlige indlæg

1. *Kommissionens kompetence til at fastsætte gennemførelsesbestemmelser* (spørgsmål 1)

Butterabsatz har indledningsvis anført, at forpligtelsen til at tilbagebetale støtten som eneste grundlag har en forpligtelseserklæring, der ikke foreskrives i nogen EF-grundforordning. Der er hverken ved den således foreskrevne forpligtelseserklæring eller ved fastsættelsen af vidtrækkende sanktioner i tilfælde af fristoverskridelse tale om gennemførelsesbestemmelser, som Kommissionen kan udstede.

Domstolen har i dom af 15. maj 1984, Zuckerfabrik Franken (121/83, Sml. s. 2039), der vedrørte en lignende bestemmelse som artikel 10, stk. 1 og 2, i forordning nr. 804/68, fastslået, at Kommissionen er beføjet til at træffe samtlige de foranstaltninger, der er nødvendige eller hensigtsmæssige med henblik på at gennemføre grundforordningen, forudsat at de ikke strider mod grundforordningen eller de af Rådet fastsatte gennemførelsesbestemmelser. Ved artikel 5, stk. 3, litra b), i forordning nr. 2793/77 indførte Kommissionen yderligere støttebetingelser, uden at dette overhovedet var påkrævet. Ved at give mulighed for, at en støtte, der er i overensstemmelse med de af Rådet fastsatte betingelser, efterfølgende kan kræves tilbagebetalt, såfremt en administrativ bestemmelse ikke er efterkommet rettidigt, ændrede Kommissionen i virkeligheden de almindelige regler, som Rådet har fastsat.

Den tyske regering og *Kommissionen* har anført, at Domstolen allerede har taget stilling til gyldigheden af artikel 5, stk. 3, litra b), i

forordning nr. 2793/77 i dom af 28. juni 1984, Nordbutter (forenede sager 187/83 og 190/83, Sml. s. 2553). Det fastslås i dommen, at den omtvistede bestemmelse ikke er i strid med de almindelige erstatningsretlige grundsætninger, der gælder i fællesskabsretten. Domstolen må herved have lagt til grund, at Kommissionen ved fastsættelsen af denne bestemmelse ikke havde overskredet sin beføjelse til at fastsætte gennemførelsesbestemmelser i henhold til artikel 10, stk. 3, i forordning nr. 804/68.

Der foreligger i en sag som nærværende en sådan sekundær forpligtelse af administrativ karakter; besætningsopgørelserne finder alene anvendelse ved kontrollen af, at de forpligtelser, der påhviler mejerierne og brugerne, efterkommes, således at skummetmælken ikke bruges som foder til unge kalve. I nærværende sag var dette mål allerede nået, eftersom de fem involverede brugere drev virksomhed med svineopdræt; der var således alene tale om manglende opfyldelse af en sekundær forpligtelse.

Den omtvistede erklæring hører endvidere til det regelsæt, hvormed man bekæmper misbrug af støtteordningen; bestemmelsen er nødvendig for at sikre, at ordningen fungerer problemfrit, og er således en del af gennemførelsesbestemmelserne for ordningen. Der kan herved henvises til Domstolens dom af 18. oktober 1988, Bayernwald (121/87, Sml. s. 6273) i en lignende sag som den foreliggende.

Mejeriet, der modtager støtte, kan endvidere ikke på egen hånd opfylde forpligtelsen til at fremsende besætningsopgørelser. Mejeriet er her afhængigt af de brugere, som det sælger den billige skummetmælk til. Såfremt støtten falder bort, kan mejeriet ikke kræve denne tilbagebetalt fra landbrugerne. Tilbagekaldelsen af støtten fører således til et uopretteligt tab.

2. *Tilsidesættelse af proportionalitetsprincippet* (spørgsmål 2)

Kommissionen indførte ved forordning nr. 188/83 en mildere sanktion, og har hermed selv erkendt, at den oprindeligt fastsatte sanktion var i strid med proportionalitetsprincippet. Da forordning nr. 188/83 endnu ikke var gældende i den i sagen omhandlede periode, må Domstolen blot statuere, at den tidligere ordning var ugyldig.

Ifølge *Butterabsatz* er artikel 5, stk. 3, litra b), i forordning nr. 2793/77 ugyldig som stridende mod proportionalitetsprincippet. Butterabsatz har anført, at det ifølge Domstolens praksis (dom af 24. september 1985, Man Sugar, 181/84, Sml. s. 2897) først skal undersøges, om de midler, som iværksættes via bestemmelsen for at nå dennes mål, er rimelige og nødvendige for at nå målet. Når der i en fællesskabsordning sondres mellem en hovedforpligtelse og en sekundær forpligtelse af administrativ karakter, må manglende opfyldelse af sidstnævnte forpligtelse ikke sanktioneres lige så strengt som manglende opfyldelse af hovedforpligtelsen.

Den tyske regering og *Kommissionen* har først anført, at Domstolen i dom af 8. oktober 1986, Nordbutter (9/85, Sml. s. 2831) fastslog, at der i fællesskabsforordningen er taget hensyn til, at fortabelse af hele støtten også ved en mindre fristoverskridelse kan medføre et betydeligt tab. Bestemmelsen i artikel 4, stk. 3, i forordning nr. 2793/77, hvorefter støtten nedsættes, såfremt forsinkelsen ikke overstiger 10 dage, må betragtes

som en anvendelse af proportionalitetsprincippet. Den omstændighed, at en lignende bestemmelse ikke fandtes før januar 1983, kan ikke medføre, at artikel 5, stk. 3, litra b), i forordning nr. 2793/77 er »ugyldig«, for så vidt angår for sen indsendelse af besætningsopgørelser. Det er i øvrigt påfaldende, at den forelæggende ret ikke har henvist til forordning nr. 188/83's artikel 2, hvorefter den ændrede sanktionsbestemmelse — efter anmodning — udtrykkeligt finder anvendelse på allerede indgivne støtteansøgninger. Nærværende sag kan behandles efter denne bestemmelse om tilbagevirkende gyldighed, idet der endnu ikke var truffet endelig afgørelse om støtteansøgningen, da forordning nr. 188/83 trådte i kraft.

Kommissionen har dog anført, at den omtvistede bestemmelse heller ikke var uforholdsmæssig i den oprindelige affattelse, når henses til, hvor afgørende det er for en effektiv kontrol, at besætningsopgørelserne indgives rettidigt.

3. *Anvendelsen af artikel 1, stk. 3, i forordning nr. 1438/79 (spørgsmål 3 og 4)*

Butterabsatz har anført, at fællesskabsrettens bestemmelser skal fortolkes snævert, navnlig når de kan medføre sådanne retsvirkninger som tilbagebetaling af en allerede udbetalt støtte. Efter ordene i artikel 1, stk. 3, i forordning nr. 1438/79 blev forpligtelsen til at indsende en besætningsopgørelse inden begyndelsen af hvert kvartal tilsyneladende ophævet med virkning fra 1. januar 1980. Såfremt en medlemsstat ikke har truffet valget mellem de to ordninger i henhold til fællesskabsforordningen, kan støttemodtageren ikke rammes af den strenge sanktion, som tilbagebetaling af støtten er.

Den *tyske regering* og *Kommissionen* har anført, at det følger af forordning nr. 2793/77's ånd og formål, at brugernes forpligtelse til at indsende besætningsopgørelser står ved magt, indtil vedkommende medlemsstat har truffet sit valg mellem enten kvartalsvis eller årlig indsendelse af besætningsopgørelser. Kontrolordningen er ikke blevet erstattet af en anden ordning; den er blot blevet suppleret for at lette forvaltningen på nationalt plan. Det er klart, at fællesskabslovgiver ikke kan have haft til hensigt at lade forpligtelsen til at indsende besætningsopgørelsen udgå af kontrolordningen og dermed give afkald på et middel til kontrol, såfremt en medlemsstat ikke træffer noget valg mellem de to mulige ordninger.

Den tyske regering har anført, at den benyttede sin valgmulighed før den 1. januar 1980.

Vedrørende spørgsmål 4 har den *tyske regering* og *Kommissionen* anført, at forpligtelseserklæringerne skal opfylde forskrifterne i artikel 4 i forordning nr. 2793/77, og at de derfor ved enhver ændring af bestemmelsen også ændres tilsvarende.

III — Kommissionens forslag

Kommissionen har foreslået, at de præjudicielle spørgsmål besvares som følger:

»1) Gennemgangen af de stillede spørgsmål har intet frembragt, der kan rejse tvivl om gyldigheden af artikel 5, stk. 3, litra b), i forordning nr. 2793/77.

2) Artikel 4, stk. 1, litra b), andet led, i forordning nr. 2793/77, som ændret ved artikel 1, stk. 3, i forordning nr. 1438/79, skal fortolkes således, at specialiserede bedrifter også efter den 31. december 1979 fortsat er forpligtede til forlods at indsende en kvartalsvis opgørelse over deres besætning til vedkommende mejeri, så længe medlemsstaten ikke har benyttet sin ret til at vælge en anden ordning.

3) Ved enhver ændring af forordning nr. 2793/77's artikel 4 ændres brugernes forpligtelser tilsvarende. Ændringerne har dog ingen virkning i et tilfælde som det foreliggende, idet ændringen af forpligtelserne afhænger af, om vedkommende medlemsstat har udøvet sin valgret, hvilket medlemsstaten endnu ikke har gjort i denne sag.«

IV — Besvarelse af Domstolens spørgsmål

Domstolen har anmodet den tyske regering om at oplyse, hvornår og hvorledes regeringen har anvendt sin ret i henhold til artikel 1, stk. 3, i forordning nr. 1438/79 til at vælge enten en kontrolordning med en kvartalsvis besætningsopgørelse eller en kontrolordning med en årlig opgørelse vedrørende besætningens gennemsnitlige størrelse.

Den *tyske regering* har som svar på spørgsmålet oplyst, at regeringen traf dette valg umiddelbart efter offentliggørelsen af forordning nr. 1438/79 af 11. juli 1979. Den tyske regerings beslutning om at opretholde kontrolordningen med kvartalsvis besætningsopgørelse blev offentliggjort i form af en generel forskrift, der blev meddelt mejerierne ved et cirkulære nr. 6/79 af 5. november 1979. Begrundelsen for at opretholde denne kontrolordning var, at det alene på grundlag af en kvartalsvis besætningsopgørelse er muligt at anslå besætningens faktiske størrelse helt nøjagtigt.

Den tyske regering har fremlagt en kopi af det omhandlede cirkulære.

T. Koopmans
Refererende dommer